

Frågor och svar

1. Vad innefattar kortvarig institutionsvård, som ingår i avgiftstaket (9 §)?

I 22 § i landskapslagen (2020:12) om socialvård, socialvårdslagen, framgår vad service på en institution innefattar. Av bestämmelsen framgår bland annat att service på en institution kan ordnas kortvarigt eller fortgående, dagtid, nattetid eller dygnet runt. De kortvariga perioderna på en institution kan vara regelbundna, då de varvas med hemmaboende, eller det kan vara fråga om enstaka perioder. Vidare stadgar klientavgiftslagen 15 § 2 punkten om långvarig institutionsvård, socialservice dygnet runt som getts på en institution som avses i 22 § i socialvårdslagen, om servicen beräknas pågå i minst tre månader från det att den inleds eller om servicen de facto har varat i minst tre månader. Missbrukarvård kan även ges som kortvarig institutionsvård genom missbrukarvårdslagen. I de fall som kortvarig institutionsvård ges som specialomsorger genom specialomsorgslagen kan även en avgift för fullt uppehälle tas ut vid kortvarig institutionsvård (klientavgiftslagen 8 § 2 punkten). För en klient i kortvarig institutionsvård får enligt 13 § i klientavgiftslagen debiteras högst 49,60 euro per vård dag. Avgiften beaktas i avgiftstaket. Avgiften får endast tas ut en gång per kalenderdygn. Om klienten flyttas direkt till en annan institution får den remitterande institutionen inte ta ut någon avgift för den dag då klienten flyttas. Efter det att avgiftstaket om 300 euro/kalenderår har nåtts är det möjligt att ta ut en avgift på 22,80 euro per vård dag för klientens uppehälle vid kortvarig institutionsvård.

2. Avgiftstaket (9 §) omfattar dagvård eller nattvård. Vilka situationer kan det handla om?

Dagvård och nattvård kan till exempel handla om situationer där en person är i behov av vård/omsorg på ett serviceboende eller institution dagtid eller nattetid. Det kan till exempel handla om situationer då klienten behöver en utredning, övergångs-/tränings-/anpassning från till exempel hemmaboende till serviceboende eller vid utskrivning från sjukhusvård. Dagvård eller nattvård motsvarar inte daglig verksamhet dvs. verksamhet när den har till syfte att främja socialt umgänge eller verksamhet som sysselsättningsfrämjande åtgärd (ge en meningsfull dag samt motverka ensamhet och isolering). Klientavgiftslagen stadgar inte separat om avgifter för daglig verksamhet förutom när de ordnas genom specialomsorgslagen (2 § 4 punkten, arbetsterapi samt annan motsvarande verksamhet som främjar anpassning inom samhället) eller handikappservicelagen (8 b § Dagverksamhet). Det är således upp till kommunerna att fastställa avgift för daglig verksamhet inom till exempel äldreomsorgen. Kommunen kan även besluta att avgiften för daglig verksamhet ska vara avgiftsfri.

3. Ingår avgift för serviceboende med heldygnsoomsorg i avgiftstaket (9 §)?

Enligt detaljmotiveringen till 9 § (Avgiftstak) ingår avgifter som under kalenderåret uppburits för dagvård och nattvård, rehabilitering och kortvarig institutionsvård inom socialvården i avgiftstaket. Då en klient vårdas endast om dagen eller endast om natten kan en avgift tas ut i enlighet med 14 §, vilken beaktas i avgiftstaket.

Enligt detaljmotiveringen till 14 § (Avgifter för dag- och nattvård) avses med annan verksamhetsenhet serviceboende och serviceboende med heldygnsoomsorg. Till den del serviceboende med heldygnsoomsorg ges i form av dagvård eller nattvård, omfattas servicen i avgiftstaket. Kommunen kan välja att omfatta annan service i avgiftstaket, utöver den "minimnivå" som lagen fastställer.

4. Omfattas avgiften för tjänster under närståendevårdarens lagstadgade ledighet av avgiftstaket om 300 euro?

I enlighet med detaljmotiveringen till 10 § i lagförslag 28/2021–2022 (landskapslag om klientavgifter inom socialvården) räknas inte de avgifter som tas ut för tjänster under närståendevårdarens lagstadgade ledighet med i avgiftstaket (9 §). Kommunen kan dock fritt bestämma att även dessa avgifter ska beaktas i avgiftstaket.

5. Vilken service ska vara avgiftsfri efter att klienten har uppnått avgiftstaket (300 €) inom socialvården?

Enligt 9 § i landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom socialvården beaktas endast avgifter för följande serviceformerna *dagvård, nattvård, rehabilitering* och *kortvarig institutionsvård* i avgiftstaket. När avgiftstaket har nåtts är de ovan nämnda tjänsterna (vilka omfattas av avgiftstaket) avgiftsfria till slutet av kalenderåret. Det är, enligt lagen, dock möjligt att för kortvarig institutionsvård ta ut en avgift på 22,80 euro per vård dag för klientens uppehålle även efter det att avgiftstaket har nåtts.

6. Får kommunen ta ut en separat avgift för måltider i samband med avgift för tjänster under närståendevårdarens ledighet, i enlighet med 10 § i landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom socialvården?

Med de i lagen avsedda tjänsterna som ersätter närståendevårdarens vård och omsorg avses endast den del av servicen till den vårdbehövande som uteslutande vilar på närståendevårdarens ansvar. Avsikten är att bestämmelsen ska tillämpas på sådana tjänster som har avsetts ersätta närståendevårdarens arbetsinsats under hans eller hennes ledighet. Om måltider i övrigt också, när närståendevårdaren inte är ledig, tillhandahålls av kommunen eller KST begränsar 10 § inte kommunen eller KST att ta ut en avgift för måltiderna under närståendevårdarens ledighet.

7. Enligt 32§ paragraf har kommunen rätt att ta emot uppgifter ur inkomstregistret. Behöver kommunen, trots detta, skicka inkomstbegäran till klienten och vänta tills klienten själv lämnar ut uppgifter eller får kommunen direkt ta del av den information som finns i inkomstregistret utan att fråga om tillåtelse av klienten?

Enligt 32 § i klientavgiftslagen kan kommuner/kommunalförbund trots sekretessbestämmelser och andra begränsningar rätt att ta emot sådana uppgifter ur inkomstregistret som behövs för att fatta beslut om de klientavgifter som kommunen/ kommunalförbundet tar ut.

Av detaljmotiveringen till 32 § framgår att syftet med inkomstregistret för de som har rätt att få uppgifter ur registret och använder informationen är att handläggningen kan automatiseras, att behovet att begära in uppgifter från varje enskild stödtagare försvinner, att övervakningen sker i realtid och att uträttandet av ärenden med andra informationsanvändare förenklas. Myndigheterna och övriga informationsanvändare får enbart information ur inkomstregistret som de är berättigade till och som de behöver i sin verksamhet och registret medför inga nya rättigheter att få information.

Ingenstans i lag om inkomstdatasystemet (FFS 53/2018) framgår att man särskilt behöver begära tillstånd av klienten för att ta del av nödvändiga uppgifter ur inkomstregistret. Det skulle snarare motverka hela syftet med lagen.

8. Ska kommunen i första hand utgå från klientens senaste fastställda beskattningsbeslut för att fastställa klientens kapitalinkomster när avgiften för hemservice bestäms?

Enligt 21 § i landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom socialvården ska kommunen eller kommunalförbundet beakta klientens och klientens makes eller sambos fortlöpande eller årligen återkommande skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomster och skattefria inkomster minskat med kostnaderna för inkomstens förvärvande samt i 23 § avsedd kalkylerad inkomst av skog (från inkomsterna ska det göras i 22 § avsedda avdrag).

Om inkomsterna varierar beaktas den genomsnittliga månadsinkomsten under det föregående året. Som inkomster kan också beaktas skattepliktiga inkomster enligt den senast verkställda beskattningen, höjda med de procenttal som skattestyrelsen årligen fastställer. Som inkomster kan också beaktas skattepliktiga inkomster enligt den senast verkställda beskattningen, höjda med de procenttal som skattestyrelsen årligen fastställer. I 21 § 2 mom. framgår att som skattepliktiga inkomster kan beaktas motsvarande, vid den senast verkställda beskattningen fastställda skattepliktiga inkomster, höjda med de procenttal som Skatteförvaltningen årligen bestämmer i sina beslut om beräkningsgrunderna för förskottsinnehållning och förskottsbetalning med stöd av 6 § 1 mom. i lagen om förskottsuppbörd (FFS 1118/1996), vilken gäller med stöd av [landskapslagen \(1997:32\) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om förskottsuppbörd](#). En sådan situation kan i praktiken uppkomma till exempel när det inte finns tillgång till nyare verifierade uppgifter.

I LF 28/2021–2022 och i detaljmotiveringen till 18 § (vilken 21 § hänvisar till) finns närmare angivet vilka inkomster som ska beaktas, dock finns inte närmare angivet kring vilka underlag och handlingar som ska beaktas när inkomsterna fastställs.

9. Ska kommunen räkna om klientavgiften om klienten lämnar in ett nyare beskattningsbeslut eller om klienten kan påvisa att hen inte längre har någon förmögenhet som ger avkastning (klientens inkomster förändrats)?

Avgiften för hemservice (liksom övriga avgifter som grundar sig på klientens betalningsförmåga) ska, i enlighet med 24 § i klientavgiftslagen, justeras på ansökan av klienten eller klientens företrädare eller på initiativ av kommunen eller kommunalförbundet om

- 1) klientens eller dennes familjs inkomster har förändrats,
- 2) klientens eller dennes makes eller sambos rätt till avdrag enligt 19 eller 22 § har förändrats,
- 3) familjens förhållanden har förändrats,
- 4) avgiften visar sig vara felaktig,
- 5) den klientplan som utarbetats för klienten ändras så att den påverkar storleken på klientavgiften,
- 6) kommunens eller kommunalförbundets betalningsgrunder ändras så att det påverkar storleken på klientavgiften.

Om ett avgiftsbeslut har byggts på felaktiga uppgifter som klienten eller klientens företrädare har lämnat, kan avgiften rättas retroaktivt för högst ett år. Av detaljmotiveringen till 24 § framgår inte vilka underlag eller handlingar som ska beaktas när avgiften justeras.